

*До спеціалізованої вченої ради
Д 35.051.03 Львівського національного університету імені Івана Франка,
79005, м.Львів, вул.Драгоманова,5*

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
КАНДИДАТА ЮРИДИЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТА
БІЛЕНЧУКА ПЕТРА ДМИТРОВИЧА**

**НА ДИСЕРТАЦІЮ ДЕМЧИШАКА РОМАНА ЮРІЙОВИЧА
«ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
В СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ»,
ПОДАНУ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ
КАНДИДАТА ЮРИДИЧНИХ НАУК ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
12.00.09 - КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

Актуальність теми дослідження зумовлена, по-перше тим, що удосконалення системи криміналістичної реєстрації в умовах розвитку новітніх ідей і технологій потребує ґрунтовного наукового пізнання сутності квантових реалій сьогодення і майбутнього.

Для повного та всебічного запобігання злочинам, їх розкриття та розслідування велике значення має інформація про подію злочину й осіб, причетних до неї. Одним з важливих джерел відомостей, необхідних для розслідування, є криміналістична реєстрація, яку здійснюють органи внутрішніх справ України.

Криміналістична реєстрація – це наукова система реєстрації певних об'єктів та їх ідентифікаційних ознак для запобігання злочинам, їх розкриття, розшуку та впізнання зареєстрованих об'єктів. Її система й застосування базуються на суворому дотриманні законності. Довідки органів, які здійснюють криміналістичну реєстрацію, після їх приєднання до справи використовують у судочинстві як докази.

Теоретичною основою криміналістичної реєстрації є положення про індивідуальність об'єктів, відносну стійкість і можливість їх подальшого

ототожнення. Криміналістична реєстрація базується на застосуванні теорії ідентифікації, судової фотографії, дактилоскопії, словесного портрета та інших теоретичних даних.

Кримінальна реєстрація – це науково розроблена система обліку осіб, предметів та інших об'єктів і відомостей про них, які мають криміналістичне значення. Завдання кримінальної реєстрації – забезпечити органи дізнання та попереднього слідства необхідною інформацією, потрібною для розкриття та розслідування злочинів. Дані кримінальної реєстрації використовують у профілактичній та адміністративно–правовій діяльності.

Кримінальна реєстрація об'єктів і відомостей про них має кілька рівнів загальності: всеукраїнський (державний), регіональний (обласний) і місцевий (районний).

Інколи кримінальну реєстрацію ототожнюють з криміналістичною реєстрацією. Криміналістична реєстрація – це система реєстрації всієї криміналістичної інформації, яку використовують як під час розкриття й розслідування злочинів, так і у профілактичній та адміністративно-правовій практиці. Кримінальна реєстрація означає облік інформації, яку використовують тільки в оперативно-розшуковій, слідчій і кримінально-виконавчій практиці. Тому кримінальна реєстрація зосереджена в органах МВС і прокуратури України. Криміналістична інформація може зберігатися в банках даних, які існують в установах, поліклініках, лікарнях, військкоматах, відділах соціального захисту населення, спортивних організаціях тощо.

Методами кримінальної реєстрації та криміналістичного обліку є опис, фотографування, дактилоскопія, колекціонування, а формами концентрації інформації – картки, картотеки, колекції, альбоми, магнітні стрічки, диски, перфокарти, банки даних, у тому числі автоматизовані банки даних.

По-друге, аналіз останніх наукових досліджень присвячених питанням інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації не приділяється належної уваги.

Ступінь актуальності обраної теми свідчить, що автором на основі узагальнення відповідного матеріалу вітчизняних і зарубіжних вчених,

законодавства та практики його застосування розроблено нові наукові положення й отримано результати, що в сукупності вирішують наукове завдання щодо напрацювання теоретичних засад, правових та практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення інформаційно-технічного забезпечення як складової системи криміналістичної реєстрації, що відповідають вимогам наукової новизни та праксеологічної значимості.

Дане дослідження узгоджено і безпосередньо відповідає вимогам наукових програм відповідно до Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України № 119/2021 від 24 березня 2021 року, Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, що затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1023-р від 15 листопада 2017 року та відповідно до плану заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 693-р від 21 серпня 2019 року, а також відповідно до кафедральної теми наукових досліджень «Тенденції та пріоритети криміналістики у контексті нового кримінального процесуального законодавства України (номер державної реєстрації 0113U005123). Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка 24 лютого 2016 року (протокол 15/2).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих у дисертації, визначається належним визначенням мети та завдань дослідження, використанням при цьому сучасних методів, опрацюванням чільного законодавства, спеціальної літератури та експертної, слідчої та судової практики.

Метою дисертації є аналіз нормативно-правового регулювання та теоретичних розробок в сфері інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації та розробка практичних рекомендацій стосовно удосконалення формування та використання об'єктів криміналістичної реєстрації.

Для досягнення поставленої мети автором були поставлені наступні завдання:

- дослідити основні підходи до визначення понять криміналістичної реєстрації та криміналістичного обліку – для формування термінологічної бази дослідження;
- проаналізувати генезу криміналістичної реєстрації через призму розвитку її інформаційно-технічного забезпечення;
- з'ясувати поняття інформаційно-технічного забезпечення в системі криміналістичної реєстрації;
- дослідити правове регулювання інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації;
- проаналізувати практичне значення інформаційно-технічного забезпечення в системі криміналістичної реєстрації;
- з'ясувати особливості інформаційно-технічного забезпечення оперативно-пошукових та інформаційно-довідкових криміналістичних обліків;
- визначити перспективи розвитку інформаційно-технічного забезпечення криміналістичних обліків, шляхом:
 - дослідження іноземного досвіду криміналістичної реєстрації;
 - аналізу потенціалу використання даних біометричної реєстрації;
 - визначення перспектив застосування технологій тривимірного моделювання для завдань криміналістичної реєстрації;
 - оцінки можливості використання неспеціалізованих баз даних в рамках інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, пов'язані з використанням інформації, яка міститься в криміналістичних обліках, а також застосуванням технічних засобів забезпечення криміналістичної реєстрації під час дослідження події кримінального правопорушення, його наслідків, а також для виявлення,

розслідування, попередження кримінальних правопорушень та судового розгляду кримінальних проваджень.

Предметом дослідження є інформаційно-технічне забезпечення в системі криміналістичної реєстрації.

Достовірність та новизна одержаних результатів полягає в тому, що автором особисто використано потужний арсенал засобів, методів і технологій дослідження новітньої системи криміналістичної реєстрації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням теоретичних положень і правової регламентації інформаційно-технічного забезпечення в системі криміналістичної реєстрації. У межах здійсненого дослідження одержано результати, які мають ознаки новизни, зокрема:

- уперше застосовано формулювання «інформаційно-технічне забезпечення в системі криміналістичної реєстрації», яке вказує на приналежність інформаційно-технічного забезпечення до комплексного явища криміналістичної реєстрації (реєстрації як процесу та реєстрації – як системи криміналістичних обліків);

- сформульовано поняття, відповідно до якого інформаційно-технічне забезпечення в системі криміналістичної реєстрації – це сукупність комунікаційних засобів (засобів передачі інформації) та технічних засобів, які забезпечують реалізацію процесу збору, фіксації, обробки, збереження та подальшого використання інформації, яка вноситься у криміналістичні обліки (інформаційні бази даних);

- досліджено практичне значення інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації, яке полягає в: 1) накопиченні та збереженні інформації, тим самим дозволяючи користувачу цих систем сформувати інформаційну базу для подальшого використання такої бази під час виконання завдань, які ставлять перед криміналістичною реєстрацією; 2) прискоренні пошуку інформації та побудові логічних зв'язків між об'єктами та інформацією як в середині одного криміналістичного обліку чи інших некриміналістичних баз даних, так і середрізних криміналістичних обліків та баз даних; 3) можливості

віддаленого доступу до інформації, яка зберігається в криміналістичному обліку чи іншій базі даних; 4) підвищенні рівня інформаційної безпеки та захисту об'єктів криміналістичного обліку, зокрема шляхом фіксації несанкціонованого доступу до даних та протиправного коригування інформації; 5) відтворенні об'єктів криміналістичного обліку навіть після знищення оригіналу (якщо застосовується фото-, відеофіксація або тривимірне моделювання об'єктів, які вносяться в криміналістичний облік); 6) інформаційній та технологічній перевазі органів право порядку – користувачів засобів інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації над правопорушниками;

- висловлено позицію щодо можливості створення оперативно-пошукового (у разі потреби і інформаційно-довідкового) обліку зразків шкідливого програмного коду, який буде використовуватися під час розслідування кримінальних правопорушень, у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку;

- звернено увагу на потенційну можливість використання фото- і відеотехніки, якою Національною поліцією України здійснюється фіксація правопорушень, з метою криміналістичної реєстрації із застосуванням методів біометричної ідентифікації (розпізнавання обличь);

- зроблено акцент на можливості використання біометричних даних з документів, що посвідчують особу і обладнані безконтактним електронним носієм в цілях криміналістичної реєстрації;

- обґрунтовано перспективність оцифрування (засобами тривимірного моделювання) окремих об'єктів криміналістичної реєстрації (криміналістичних обліків): слідів кримінального правопорушення, речових доказів, зображень особи (обличчя, особи у весь ріст), – з подальшим відображенням у криміналістичному обліку вказаних об'єктів у їх тривимірному зображенні. Пропонується застосовувати методи тривимірного (3D) моделювання у наступних криміналістичних обліках: трасологічному обліку; балістичному обліку; обліку холодної зброї; обліку осіб за ознаками зовнішності; обліку матеріалів, речовин та виробів. Запропоновано використовувати технологію тривимірного друку для

надання фактичного доступу до об'єктів криміналістичних обліків на значних відстанях.

удосконалено:

– поняття «криміналістичний облік» – це спеціальна інформаційна база даних, котрою володіють та використовують уповноважені державою посадові та службові особи органів правопорядку і яка містить інформацію про об'єкти або самі об'єкти, отримані в процесі криміналістичної реєстрації, а сама інформація в обліку спрямована на використання під час оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження з метою виявлення (розкриття) або попередження кримінальних правопорушень, встановлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, ідентифікації предметів, знарядь, засобів кримінального правопорушення.

– поняття «криміналістична реєстрація» – це сукупність криміналістичних обліків та комплексна діяльність, яку здійснюють уповноважені державою посадові та службові особи органів правопорядку та експертні установи, що полягає у збиранні, обробці та використанні, в рамках кримінального провадження, оперативно-розшукової діяльності та здійснення криміналістичних експертиз, інформації про об'єкти (самих об'єктів), з метою виявлення (розкриття) або попередження кримінального правопорушення, встановлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, ідентифікації предметів, знарядь, засобів кримінального правопорушення тощо;

– функціонування криміналістичних обліків через запровадження обов'язкової перевірки об'єктів криміналістичного обліку в частині належності, достовірності та унікальності зазначених об'єктів;

– звернено увагу також на те, що Правила Інтерполу по обробці даних, прийняті на 51-й сесії Генеральної Асамблеї Інтерполу 2011 року, Резолюція AG/51/RES/1 (в редакції 2019 року) (надалі – Правила Інтерполу), визначають ключові етапи криміналістичної реєстрації, формування та використання відповідної бази даних (криміналістичного обліку). Висловлено позицію, що принципи Правил Інтерполу доцільно покласти в основу удосконалення чинної Інструкції з організації функціонування

криміналістичних обліків, зокрема шляхом доповнення п. 1.3. Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків абзацом такого змісту: «Інформація, яку вносять, зберігають та використовують у криміналістичному обліку, повинна бути спрямована на досягнення будь-якого із нижченаведених завдань: (а) пошуку особи, яка перебуває у розшуку з метою її затримання; (б) ідентифікації, порівняння та/або визначення місцезнаходження речових доказів; (в) встановлення особи, її поведінки, звичок, певної події, об'єкта інших обставин, котрі підлягають з'ясуванню під час кримінального провадження або оперативно-розшукової діяльності; (г) надання або отримання будь-якої іншої інформації, пов'язаної із кримінальним провадженням або оперативно-розшуковою діяльністю; (г) для проведення криміналістичного дослідження; (д) для встановлення взаємозв'язку із іншою інформацією, яка міститься в певному обліку чи в інших криміналістичних обліках.»

запропоновано:

– імплементувати в законодавство України нову редакцію пункту 1.12. Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків: «1.12. Криміналістичні обліки ведуться з використанням комп'ютерної техніки та програмного забезпечення, погодженого з ДНДЕКЦ. У разі повної або часткової неможливості ведення криміналістичного обліку з використанням комп'ютерної техніки та програмного забезпечення уся доступна інформація про об'єкти такого обліку дублюється в спеціалізованих електронних базах даних, створених з цією метою володільцем такого обліку за погодженням із ДНДЕКЦ. Для запобігання втрати інформації (унаслідок виходу з ладу комп'ютерної техніки чи збоїв програмного забезпечення), уміщеної до автоматизованих криміналістичних обліків, забезпечується її постійне дублювання на зовнішніх накопичувачах електронної інформації (оптичних дисках, твердотільних накопичувачах інформації тощо) з обов'язковим шифруванням інформації або на захищених серверах, розташованих на території України.

Направлення запитів на перевірку об'єктів або відомостей про них, що вміщені до певного криміналістичного обліку, та інформування про її результати

здійснюються за допомогою цифрової відомчої телекомунікаційної мережі МВС. Інформація про доступ до даних криміналістичного обліку повинна фіксуватися та зберігатися в автоматизованому криміналістичному обліку або в окремій базі даних запитів, включно з інформацією про уповноважену особу, яка отримала доступ, та прообсяг даних, доступ до яких було отримано.

Кожна дія уповноваженої особи щодо отримання інформації з криміналістичного обліку фіксується у спеціальному електронному архіві/програмному комплексі, ведення якого покладається на службу інформаційних технологій Міністерства внутрішніх справ України. У електронному архіві/програмному комплексі фіксуються прізвище, ім'я, по батькові та номер документа (службового посвідчення, спеціального поліцейського жетона тощо), який підтверджує повноваження особи на отримання інформації, вид отриманої інформації, криміналістичний облік, з якого отримувалася інформація, час отримання інформації та інші відомості, необхідні для ідентифікації особи, яка отримувала інформацію з криміналістичного обліку»;

подальшого розвитку набули:

- пропозиція підвищення ефективності біометричної реєстрації в частині аналізу даних ДНК шляхом розробки експрес-технології аналізу ДНК, що забезпечить швидкий збір зразків та їх порівняльне дослідження;
- положення щодо застосування ідентифікації особи за голосом під час проведення негласних (слідчих) розшукових дій, які полягають у втручанні у приватне спілкування особи з метою подальшого використання результатів такої ідентифікації у процесі криміналістичної реєстрації;
- позиція про те, що інформація із соціальних мереж чи із «хмарних» баз даних не може автоматично набувати статусу об'єкта криміналістичного обліку. Акцентовано увагу, що для використання даних неспеціалізованих баз даних в рамках інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації необхідно забезпечити попередню перевірку інформації і встановлення криміналістичної значущості такої інформації уповноваженим органом (особою).

Практичне значення одержаних результатів. Що стосується праксеологічного значення то воно полягає в тому, що автором особисто

запропоновано ряд концепцій, рекомендацій і висновків, які можуть бути використані в таких пріоритетних напрямках. Зокрема авторські розробки доцільно впровадити у наступних сферах діяльності освітньої, наукової і практичної діяльності шляхом: (а) пошуку особи, яка перебуває у розшуку з метою її затримання; (б) ідентифікації, порівняння та/або визначення місцезнаходження речових доказів; (в) встановлення особи, її поведінки, звичок, певної події, об'єкта та інших обставин, котрі підлягають з'ясуванню під час кримінального провадження або оперативно-розшукової діяльності; (г) надання або отримання будь-якої іншої інформації, пов'язаної із кримінальним провадженням або оперативно-розшуковою діяльністю; (д) для проведення криміналістичного дослідження; (е) для встановлення взаємозв'язку із іншою інформацією, яка міститься в певному обліку чи в інших криміналістичних обліках.»

Апробація результатів дисертації. Матеріали дисертаційного дослідження належним чином апробовані, а саме основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені у вигляді доповідей і виступів на науково-теоретичних та практичних конференціях, симпозіумах, круглих столах і інтернет-конференціях, науково-практичних семінарах, зокрема: XIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні шляхи удосконалення українського законодавства» (м. Харків, 2021 р.); Науково-практичній конференції «ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні» (м. Львів, 2020 р.); Міжнародні науково-практичні конференції «Проблеми та стан дотримання і захисту прав людини в Україні» (м. Львів, 2020 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України» (м. Одеса, 2020 р.).

Публікації. Результати дослідження опубліковані в 9 наукових публікаціях: 4 з яких – статті у виданнях включених МОН України в перелік наукових фахових видань з юридичних наук, 1 з яких – у провідному закордонному виданні; 4 – тези наукових доповідей, опубліковані за

результатами участі в міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації ґрунтовно розкриває її зміст і надає повне уявлення про наукову цінність і праксеологічну значущість роботи.

Структура і обсяг дисертації. За своєю структурою дисертаційне дослідження складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, які містять 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (156 найменувань на 23 сторінках). Повний обсяг дисертації – 221 сторінка, з них основний текст – 167 сторінок.

Аналіз основного змісту дисертаційного дослідження. У першому розділі «Загальна характеристика криміналістичних обліків та криміналістичної реєстрації» автором особисто запропоновано дефініцію поняття «криміналістичний облік», а також встановлено поняття «криміналістична реєстрація».

У другому розділі «Сутність інформаційно-технічного забезпечення в системі криміналістичної реєстрації» проаналізовано нормативно-правове регулювання інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації, звернена увага на застарілість та неузгодженість окремих нормативно-правових актів, вказано на необхідність прийняття відповідного закону для врегулювання правовідносин у досліджуваній сфері.

Що стосується третього розділу «Інформаційно-технічне забезпечення окремих видів криміналістичних обліків», то тут автором особисто пропонується створення криміналістичного обліку шкідливого програмного коду. Констатовано, що жоден з проаналізованих нормативно-правових актів України не містить навіть найзагальніших вимог до технічних засобів, якими здійснюється фіксація, аналіз та обробка об'єктів криміналістичного обліку. Запропоновано технічне забезпечення криміналістичної реєстрації проводити виключно засобами, які сертифіковані уповноваженими органами.

У четвертому розділі «Іноземний досвід та перспективи розвитку інформаційно-технічного забезпечення в системі криміналістичної реєстрації з

розвитком технічного прогресу» автор аналізує і висвітлює такі чотири напрями: 1) надає узагальнений іноземний досвід Інтерполу та ФБР США; 2) особливості використання біометричних даних в рамках інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації; 3) пропонує можливості інтеграції технологій тривимірного моделювання у криміналістичну реєстрацію; 4) формулює пріоритетні напрями використання неспеціалізованих електронних баз даних (соціальних мереж, «хмарних» сервісів тощо).

Найбільш важливі результати дослідження відображено у таких систематизованих висновках:

1. У науковому, навчальному і праксеологічному аспекті заслуговує на увагу обґрунтування ряду важливих дефініцій. Автор формулює поняття криміналістичний облік, а також сутність поняття криміналістичної реєстрації. Достатньо оригінальним є авторське визначення поняття інформаційно-технічного забезпечення в системі криміналістичної реєстрації.

2. Автор формулює поняття основних засобів і способів фіксації інформації. На думку автора основними способами фіксації (реєстрації) об'єктів криміналістичної реєстрації є внесення у відповідний криміналістичний облік: 1) об'єкта криміналістичної реєстрації; 2) копії об'єкта криміналістичної реєстрації; 3) зображення об'єкта криміналістичної реєстрації; 4) інформації про об'єкт криміналістичної реєстрації тощо.

3. Очевидно слід погодитися з позицією автора, що практичне значення інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації полягає у: 1) накопиченні та збереженні інформації, що дозволяє користувачу цих систем сформувати інформаційну базу для подальшого використання у вирішенні завдань криміналістичної реєстрації; 2) прискоренні пошуку інформації та побудові логічних зв'язків між об'єктами та інформацією як в середині одного криміналістичного обліку чи інших некриміналістичних баз даних, так і серед різних криміналістичних обліків та баз даних; 3) забезпеченні віддаленого доступу до інформації, яка зберігається в криміналістичному обліку чи іншій базі даних; 4) підвищенні рівня інформаційної безпеки та захисту об'єктів криміналістичного

обліку, зокрема шляхом фіксації несанкціонованого доступу до даних та протиправного коригування інформації; 5) можливості відтворення об'єктів криміналістичного обліку навіть після знищення оригіналу (якщо застосовується фото -, відео фіксація або тривимірне моделювання об'єктів, які вносяться в криміналістичний облік); 6) інформаційній та технологічній перевазі органів правопорядку – користувачів засобів інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації над правопорушниками тощо.

4. Дійсно в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який регулює інформаційно-технічне забезпечення криміналістичної реєстрації, а чинні нормативно-правові акти, які стосуються досліджуваного питання містять численні застарілі положення. У проаналізованих нормативно-правових актах України відсутній перелік вимог до технічних засобів, якими здійснюється фіксація, аналіз та обробка об'єктів криміналістичного обліку.

Указані дії (фіксація, аналіз та обробка) необхідно здійснювати тими знаряддями, приладами чи іншими засобами, які детерміновані природою самого об'єкта обліку або інформацією про такий об'єкт, а також відповідною галуззю наукових знань, в межах якої здійснюється криміналістичне дослідження вказаного об'єкта та інформації про нього. У цьому аспекті вибір технічних засобів фіксації об'єкта обліку або інформації про нього тісно пов'язаний із способом криміналістичної реєстрації. Однак, цей вибір є глибшим та більш деталізованим, оскільки на етапах фіксації, аналізу та обробки інформації, яку збирають (формують) під час криміналістичної реєстрації, потрібно чітко визначити не лише яким або якими способами будуть зафіксовані об'єкти обліку та/або інформація про них, але й те, які конкретні технічні засоби будуть застосовані під час цього використання.

5. Необхідно прийняти спеціальний закон, який би регулював питання збирання, обробки, використання та зберігання в криміналістичних обліках інформації, що може становити таємницю приватного чи особистого життя фізичної особи. А для належного правового регулювання інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації чинну Інструкцію з організації функціонування криміналістичних обліків доцільно викласти в новій

редакції. У пропонованій законодавчій роботі ключовим є дотримання ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та аналізованої в цьому дослідженні практики Європейського суду з прав людини щодо застосування ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також відповідних принципів Правил Інтерполу.

6. Існує потреба в створенні оперативно-пошукового (а за необхідності і інформаційно-довідкового) обліку зразків шкідливого програмного коду, який буде використовувати під час розслідування злочинів, у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Специфічність об'єктів такого обліку детермінує його існування винятково як комп'ютерних баз даних. Джерелом наповнення об'єктами цього виду обліку можуть бути лише результати експертних досліджень.

7. Достатньо цікавими є також пропозиції автора, які можуть мати важливе значення для вдосконалення системи криміналістичної реєстрації. Автор робить висновки, що:

а) Результати фіксації об'єкта криміналістичного обліку або інформації про нього, повинні бути прогнозованими та близькими до реальності або певного еталону (без спотворення об'єкта чи інформації про нього). Відтак, технічні засоби, які використовуються у процесі криміналістичної реєстрації, необхідно стандартизувати (сертифікувати) та забезпечити перевірку їх справності;

б) Досвід ФБР США корисний у частині формування вітчизняної єдиної бази криміналістичних обліків з можливістю доступу до неї через спеціалізовані інформаційні системи. Ця система може формуватися на 3 рівнях: районному, обласному та центральному, з потребою розширення можливостей існуючих криміналістичних обліків України в частині запровадження системи ідентифікації біометричних даних, аналогічної системі NGI, яку використовує вищезначена закордонна служба.

в) Систему інформаційно-технічного забезпечення біометричної реєстрації утворюють нормативно – технологічні складові: біометрична

ідентифікація, її статичні та динамічні способи (методи) й технічні засоби функціонування. Методи біометричної ідентифікації (розпізнавання обличь) придатні у використанні під час застосування фото - і відеотехніки, якою Національна поліція фіксує правопорушення. У цьому ж сенсі перспективним засобом є сучасні смартфони, що можуть бути застосовані і в оперативно-розшукової діяльності, і кримінальному провадженні для перевірки або внесення інформації у криміналістичні обліки (облік за ознаками зовнішності) безпосередньо на місці події (місці проведення відповідної процесуальної дії чи оперативного заходу) та інші надзвичайно важливі пропозиції автора.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що основні положення дисертації, які виносяться на захист, характеризуються актуальністю, новизною, теоретичною та праксеологічною цінністю отриманих результатів.

Дисертаційне дослідження в цьому відрізняється аргументованістю та достатньою обґрунтованістю висновків, пропозицій та рекомендацій. Висновки та пропозиції науково обґрунтовані і підтверджені даними практики.

Водночас, поряд з позитивними аспектами, текст дисертації дозволяє встановити деякі дискусійні положення, висловити ряд пропозицій і рекомендацій, які потребують конкретизації, уточнення чи ж більш детальної розгорнутої творчої дискусії:

1. Надзвичайно новітньою є спроба автора формулювання назв таких вчень і понять як: криміналістичний облік та криміналістична реєстрація. Очевидно, що такий творчий підхід автора треба вітати. Водночас світові тенденції розвитку критичного мислення свідчать, що сьогодні з'являються нові об'єкти, які потребують криміналістичної реєстрації. Зокрема, це саботи, біороботи, кіберроботи, квантові роботи тощо. Ці аспекти вже стали предметом ряду наукових досліджень: «Е-суспільство: цифрове майбутнє України.», «Електронна цивілізація: інноваційне майбутнє України: монографія.», «Конвергенція сонячного суспільства знань: креативна освіта і цивілізаційний розвиток.», «Правова соціалізація особистості в сучасному світі: людина, суспільство,

цивілізація.», «ЕЛЕКТРОННЕ СУСПІЛЬСТВО, ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВО, КІБЕРБЕЗПЕКА: стратегія розвитку інноваційної ери.».

2. Вважаємо, що потребують більш широкого обговорення в ході дискусії питання підготовки кадрів в галузі юриспруденції, КРИМІНАЛІСТИКИ та криміналістичної реєстрації. Це обумовлено тим, що сьогодні в Україні фактично йде руйнація криміналістичної освіти. Відомо, що сьогодні існує лише одна кафедра криміналістики в Україні. Очевидно, що стосується новітніх досліджень присвячених питанням наукового пізнання сутності сучасної організованої злочинності, білокомірцевої кіберзлочинності фактично немає. Тому дисертація, яку ми розглядаємо сьогодні є прекрасним орієнтиром розвитку криміналістики і електронної криміналістики на сучасному етапі цивілізаційного розвитку.

3. Заслуговують на повну та всебічну підтримку ідеї автора щодо вивчення, впровадження та використання інноваційних технологій сучасності таких як комп'ютерів, сучасних телекомунікаційних мереж, мережі інтернет, хмарних технологій, технологій «big data», технологій «block-chaine» для створення та впровадження в швидкому майбутньому єдиної загальної системи криміналістичної реєстрації в системі МВС України та її інтеграції з світовими аналогічними системами для забезпечення взаємодії в еру електронної комунікації задля блага людства. Цікаво, якою є думка автора щодо використання технологій «big data», «block-chaine» та сучасних можливостей електронного інтелекту в системі криміналістичної реєстрації.

Проте оскільки ці роздуми, погляди і міркування мають рекомендаційний та дискусійний характер, то, відповідно, вони не впливають на загальну позитивну оцінку здійсненого дослідження, яке є надзвичайно актуальним, цілісним, консолідованими, системним, завершеним, теоретично і праксеологічно значимим, самостійним монографічним дослідженням, в ході якого автором особисто отримані нові науково-обґрунтовані результати, які в

сукупності розв'язують конкретне завдання щодо інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної реєстрації для сьогодення та майбутнього.

Вище викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження "Інформаційно-технічне забезпечення в системі криміналістичної реєстрації" є самостійним завершеним консолідованим, системним дослідженням, яке повністю відповідає вимогам головного державного нормативного акту з питань атестації науковців, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а його автор Демчишак Роман Юрійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри кримінального права та процесу

Київського університету права

Національної академії наук України

П.Д. Біленчук

Підпис професора Біленчука П.Д засвідчую

